

بسمه تعالی

مقدمه

ارزیابی عملکرد دستگاه‌های متولی اجرای قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت در پایان نخستین سال اجرای این برنامه، می‌تواند نمای روشن‌تری از مسیر اجرای آن در سال‌های پیش رو و کاستی‌ها و موانعی که ممکن است در پیش باشد، به دست آید. انجام این ارزیابی از آنجا برای کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها اهمیت دوچندان دارد، که با اجرا و به انجام رسیدن برخی از احکام برنامه هفتم پیشرفت، می‌توانیم اثربخشی فزاینده‌ای را در مدیریت پسماندها، کنترل سیلاب‌ها، کاهش آسیب‌های اجتماعی همچون فقر، قاچاق و مصرف مواد مخدر، ساماندهی مهاجرین و اتباع بیگانه، ارتقای نظم و امنیت عمومی را شاهد باشیم.

سیمای کلی احکام ارجاع شده

نتایج ارزیابی عملکرد احکام حوزه شوراها و امور داخلی کشور در سال نخست حاکی از آن است که از مجموع ۶۴ حکم ارجاعی به کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها، حدود ۲۰ درصد از احکام در مهلت مقرر قانونی انجام شده‌اند؛ به این معنی که اقدامات اجرایی دستگاه‌ها در خصوص احکام مذکور، در مهلت قانونی و متناسب با اهداف تعیین شده در برنامه برای سال نخست صورت گرفته است. همچنین حدود ۳۲ درصد از احکام خارج از مهلت مقرر تحقق یافتند؛ در نهایت، حدود ۴۸ درصد از احکام نیز فاقد عملکرد می‌باشند؛ به این معنی که گزارش عملکردی ارائه نشده یا کمیسیون، عملکرد دستگاه‌های مسئول را برای تحقق اهداف مورد نظر قانونگذار در این دسته احکام، ناکافی ارزیابی کرد.

عملکرد مهم‌ترین شاخص‌های کمی

در گزارش عملکرد اجرای برنامه هفتم پیشرفت، از میان ۶۴ حکم مرتبط با کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها، ۱۳ حکم دارای ماهیت کمی تشخیص داده شدند، که چهار مورد از آنها به شرح زیر تهیه و تدوین شده است:

- ۱- «طرح جامع پیشگیری و پایش (کنترل) سیلاب کشور»،
 - ۲- «برنامه عملیاتی برای رفع انسداد، بهسازی و اصلاح شرایط فنی و هندسی سازه‌های تقاطعی فاقد آبگذری لازم برای عبور سیلاب»،
 - ۳- «آیین‌نامه نحوه مداخله یکپارچه دستگاه‌های اجرایی در حل آسیب‌های اجتماعی»
 - ۴- «آیین‌نامه اجرایی رسیدگی به تصادفات رانندگی منتهی به صدمات بدنی غیرعمدی»
- از موارد مذکور، «آیین‌نامه نحوه مداخله یکپارچه دستگاه‌های اجرایی در حل آسیب‌های اجتماعی» هنوز تصویب و ابلاغ نشده است.

از دیگر احکام کمی مرتبط با کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها، سه سنجه ی

- ۱- «بهبود شاخص سرمایه اجتماعی»،
 - ۲- «کاهش نرخ شیوع مصرف مواد مخدر» و
 - ۳- «افزایش میزان معتادان بهبود یافته» از جدول شماره (۱۹) با عنوان «اهداف کمی سنجه های عملکردی سیاست داخلی و ارتقای سلامت اجتماعی» موضوع ماده (۸۴) برنامه هفتم می‌باشد.
- نتایج این سنجه‌ها در پایان سال اول اجرای برنامه نشان می‌دهد که وزارت کشور در ارتباط با «بهبود شاخص سرمایه اجتماعی» و ستاد مبارزه با مواد مخدر در ارتباط با «افزایش میزان معتادان بهبود

یافته» عملکرد مطلوبی داشته‌اند؛ اما ستاد درخصوص «کاهش نرخ شیوع مصرف موارد مخدر» فاقد عملکرد مطلوب بوده است.

احکام اجزای (۱) و (۲) بند «چ» ماده (۸۵) قانون برنامه هفتم نیز که در گزارش عملکرد به عنوان احکام کمی در نظر گرفته شده‌اند، به انجام اقدامات عملی از سوی ستاد مبارزه با مواد مخدر برای تحقق سنجه‌های «افزایش میزان معتادان بهبود یافته» و «کاهش نرخ شیوع مصرف موارد مخدر» اشاره داشته‌اند ولی عملکرد اعلام شده برای آنها نیز با تفاوت‌های اندکی، همان عملکرد سنجه‌های مذکور بوده است.

تکلیف وزارت نیرو برای شناسایی و اعلام موقعیت نقاط گلوگاهی (سازه‌های تقاطعی فاقد آبگذری لازم برای عبور سیلاب) به وزارتخانه‌های کشور و راه و شهرسازی جهت رفع انسداد، بهسازی و اصلاح شرایط فنی و هندسی سازه‌های مذکور (موضوع تبصره ۱ بند ج ماده ۳۸) از دیگر احکام کمی برنامه هفتم پیشرفت است که وزارت نیرو بالاتر از حد انتظار آن را به انجام رسانده است.

عملکرد شاخص کمی «افزایش سالانه ۵ درصدی درآمدهای حاصل از اجرای قانون مبارزه با مواد مخدر نسبت به سال پایه» نشان می‌دهد حکم «اقدام قانونی برای شناسایی اموال قاچاقچیان و شبکه‌های تولید، توزیع و انتقال مواد مخدر، روانگردان‌ها و پیش‌سازها در داخل و خارج از کشور» (موضوع جزء ۱-۳ بند چ ماده ۸۵) در سال اول برنامه به صورت کامل به انجام رسیده و هدف قانونگذار محقق شده است.

در جزء (۴) بند «چ» ماده (۸۵)، وزارت کشور با همکاری ستاد کل نیروهای مسلح مکلف شده است از طریق هوشمندسازی، انسداد و پایش (کنترل) سخت افزاری و نرم افزاری مرزهای زمینی، هوایی و دریایی کشور به ویژه مرزهای شرقی، نسبت به ایجاد امنیت پایدار در مناطق مرزی و جلوگیری از قاچاق، عرضه و انتقال (ترانزیت) مواد مخدر و روانگردان‌ها به داخل کشور اقدام نماید به نحوی که سالانه میزان کشفیات مواد مخدر و روانگردان‌ها در مناطق شرق و حاشیه شرق کشور به میزان حداقل پنج درصد (۵٪) نسبت به سال پایه (۱۴۰۱) افزایش یابد. با وجودی که برای ارزیابی عملکرد

این حکم، هدف کمی «درصد افزایش میزان کشفیات مواد مخدر و روانگردان‌ها در مناطق شرق و حاشیه شرق کشور نسبت به سال ۱۴۰۲» در نظر گرفته شده، اما این هدف محقق نشده و حکم مربوطه فاقد عملکرد بوده است.

محورها:

1- ساماندهی امور مهاجرین و اتباع بیگانه

در بند «الف» ماده (۸۶) قانون برنامه هفتم پیشرفت، وزارت کشور مکلف شده است به منظور ساماندهی مهاجرین و اتباع بیگانه با همکاری دبیرخانه شورای عالی امنیت سازمان ملی مهاجرت را تشکیل دهد. و در تبصره این بند نیز تصویب ساختار، وظایف و اختیارات سازمان مذکور در مجلس شورای اسلامی پیش‌بینی شده است.

در اجرای این حکم، «لایحه ساختار، وظایف و اختیارات سازمان ملی مهاجرت» از سوی دولت تقدیم مجلس شورای اسلامی شد. این لایحه در جلسه کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای باصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسید. با موافقت نمایندگان مجلس بررسی این لایحه بر اساس اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی به کمیسیون مشترک متشکل از کمیسیون‌های امور داخلی کشور و شوراهای امنیت ملی و سیاست خارجی، قضایی و حقوقی، اجتماعی و عمران واگذار شد که بررسی لایحه در این کمیسیون ادامه دارد. تا زمانی که پس از ابلاغ و انتشار رسمی قانون ناشی از این لایحه، سازمان ملی مهاجرت به صورت رسمی آغاز به کار نکند، نمی‌توان این حکم را به طور کامل اجرا شده دانست.

همچنین در راستای ساماندهی مهاجرین و اتباع بیگانه، «اقدام در جهت ساماندهی، ورود، خروج، تردد، سرشماری، آمایش سرزمینی و ثبت احوال اتباع بیگانه، پناهندجویان، مهاجرین قانونی و غیرقانونی» و «گردآوری تمامی اطلاعات مهاجرین و اتباع بیگانه در یک پایگاه داده مرجع برخط و یکپارچه» وظایف دیگری است که بند «ب» ماده (۸۶)، بر عهده وزارت کشور گذاشته شده که البته باید با همکاری وزارت امور خارجه، وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی،

مرکز آمار ایران، فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت احوال کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی، آنها را به انجام رساند.

کمیسیون امور داخلی کشور، تعیین پایگاه اطلاعاتی اتباع و مهاجرین خارجی (سیام) به عنوان پایگاه مرجع و دیگر اقدامات صورت گرفته در جهت ساماندهی ثبت اطلاعات مهاجرین و اتباع بیگانه را مطلوب ارزیابی می‌نماید، ولی عملکرد دستگاه‌های متولی احکام مربوط را در اولین سال اجرای برنامه هفتم کافی نمی‌داند و به انجام رسیدن عملیات گردآوری کلیه اطلاعات مرتبط با مهاجرین و اتباع بیگانه در پایگاه اطلاعاتی سیام و قابل بهره‌برداری این پایگاه را برای تمامی دستگاه‌های اجرایی که به گونه‌ای به این اطلاعات نیاز پیدا می‌کنند، خواستار است.

2- تشکیل اتحادیه شهرداری‌های کل کشور

در بند «ر» ماده (۸۵) قانون برنامه هفتم پیشرفت، ایجاد اتحادیه شهرداری‌های کل کشور با عضویت تمام شهرداری‌های کشور در قالب تشکل غیردولتی با اخذ مجوز از وزارت کشور بدون تحمیل هیچ گونه بار مالی به دولت پیش‌بینی شده است. این حکم در جهت تحقق اهداف توسعه همکاری بین شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور؛ برقراری ارتباط با اتحادیه‌های بین‌المللی شهرداری‌ها؛ انتقال تجربه‌ها و تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی و بررسی مسائل و مشکلات شهرداری‌ها؛ ارائه راه حل‌ها و پیشنهاد‌های مناسب و ارتباط بیشتر شهرداری‌ها با قوای سه‌گانه و پیگیری امور مربوط در قانون برنامه هفتم پیشرفت گنجانده شده است.

کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها پیشنهاد می‌نماید: وزارت کشور با بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی جهت ثبت و تأسیس تشکل صنفی یا حرفه‌ای شهرداری‌ها، امکان تأسیس یک نهاد حقوقی مستقل را به عنوان اتحادیه، با عضویت شهرداری‌ها و در چارچوب ضوابط مربوط به تشکل‌های صنفی فراهم نماید.

3- بهبود شاخص سرمایه اجتماعی

بهبود شاخص سرمایه اجتماعی یکی سنج‌های عملکردی مربوط به فصل سیاست داخلی و ارتقای سلامت اجتماعی می‌باشد (ردیف اول جدول شماره ۱۹ موضوع ماده ۸۴) که هدف کمی آن در پایان دوره اجرای برنامه هفتم پیشرفت ۲۰ درصد تعیین شده است. اگر تحقق هدف کمی تعیین شده، برای سال‌های برنامه به صورت خطی برنامه‌ریزی شود؛ می‌بایست شاهد رشد ۴ درصدی سالانه این شاخص نسبت به میزان آن در سال پایه که سال ۱۴۰۲ در نظر گرفته شده است، باشیم.

در گزارش عملکرد شورای عالی راهبری برنامه، مقادیر هدف کمی برای این شاخص در سال‌های اول تا پنجم به میزان ۳۷، ۳۸/۷۷، ۴۰/۵، ۴۲/۲ و ۴۴/۱ درصد در نظر گرفته شده‌اند؛ لکن با توجه به تعیین هدف ۲۰ درصد در پایان برنامه، به معیار یا مقیاس در نظر گرفته شده برای تعیین برش اهداف سالانه اشاره نشده است. لذا به دلیل عدم شفافیت گزارش، امکان ارزیابی دقیق میزان تحقق شاخص مذکور توسط کمیسیون فراهم نشد.